

Sygn. akt V KK 39/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 marca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz (przewodniczący)

SSN Michał Laskowski

SSN Rafał Malarski (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Wępa

w sprawie podmiotu zbiorowego **T. Sp. z o.o. z siedzibą w K.**,
pociągniętego do odpowiedzialności na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 28
października 2002r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny
zabronione pod groźbą kary,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.
w dniu 17 marca 2016r.,
kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego, na korzyść podmiotu
zbiorowego,
od wyroku Sądu Rejonowego w W.
z dnia 11 marca 2009r., sygn. akt XII K .../08,

- 1) uchyla zaskarżony wyrok i uniewinnia podmiot zbiorowy T. Sp. z o.o. z siedzibą w K.;**
- 2) obciąża Skarb Państwa kosztami procesu w sprawie.**

UZASADNIENIE

Prawomocnym wyrokiem z 24 kwietnia 2008 r. Sąd Rejonowy uznał J. W., pełniącego funkcję Prezesa Zarządu T. Sp. z o. o., za winnego popełnienia przestępstwa skarbowego z art. 77 § 2 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s., za które wymierzył mu karę grzywny w wysokości 50 stawek dziennych, określając wysokość jednej stawki na kwotę 50 zł, oraz wykroczenia skarbowego z art. 57 § 2 k.k.s., za które wymierzył mu grzywnę w kwocie 10 000 zł. Wyrok ten stał się podstawą do złożenia przez prokuratora wniosku o pociągnięcie wskazanej spółki kapitałowej do odpowiedzialności za czyn zabroniony pod groźbą kary. Po rozpoznaniu wniosku Sąd Rejonowy, wyrokiem z 11 marca 2009 r., na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary – Dz. U. z 2012 r., poz. 768 ze zm. (dalej: u.o.p.z.) orzekł wobec podmiotu zbiorowego karę pieniężną w wysokości 1000 zł oraz zwolnił go od kosztów procesu.

Kasację od prawomocnego wyroku z 11 marca 2009 r. złożył w trybie art. 521 § 1 k.p.k. i art. 40 u.o.p.z. na korzyść podmiotu zbiorowego Prokurator Generalny. Podnosząc zarzut rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa materialnego, to jest art. 5 u.o.p.z., przez wyrażenie błędnego poglądu prawnego, że przepis ten mógł stanowić podstawę odpowiedzialności podmiotu zbiorowego za czyn zabroniony pod groźbą kary, popełniony przez osobę działającą w imieniu i na rzecz spółki jako Prezes Zarządu – wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi właściwemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jako wniesiona na korzyść podmiotu zbiorowego zasługiwała w całości na uwzględnienie na posiedzeniu bez udziału stron z racji swej oczywistej zasadności.(art. 535 § 5 k.p.k.).

Nie budzi wątpliwości, że na dzień wyrokowania, do którego doszło 11 marca 2009 r., zostały spełnione dwie pierwsze przesłanki odpowiedzialności podmiotu zbiorowego określone w art. 3 pkt 1 i 2 u.o.p.z., gdyż J. W. był Prezesem Zarządu spółki z o. o., a więc należał do osób działających w imieniu i na rzecz tego podmiotu, a fakt popełnienia przez niego przestępstwa skarbowego został potwierdzony prawomocnym wyrokiem skazującym. Nie został natomiast spełniony

trzeci z warunków przewidziany w art. 5 u.o.p.z.; przepis ten wówczas całkowicie pomijał swoistą przesłankę odpowiedzialności podmiotu zbiorowego za czyny zabronione przez osoby wskazane w art. 3 pkt 1 u.o.p.z., ustanawiając w sposób zupełnie jednoznaczny przesłankę zawinienia podmiotu zbiorowego dla osób wskazanych w pkt 2 i 3 tego artykułu. W odniesieniu do winy podmiotu zbiorowego można zatem mówić tylko o winie w wyborze i nadzorze, ale jedynie wobec osób wymienionych w pkt 2 i 3 art. 3 ustawy. Podmiot zbiorowy nie ponosił natomiast odpowiedzialności organizacyjnej za działania osób wymienionych w art. 3 pkt 1 u.o.p.z.

Z rozważań tych wynika, że popełnienie czynu zabronionego przez osoby, które w strukturze podmiotu zbiorowego działają w jego imieniu lub w jego interesie w ramach własnego uprawnienia lub obowiązku, nie stanowiło podstawy prawnej do orzeczenia odpowiedzialności podmiotu zbiorowego za czyny zabronione pod groźbą kary. Przedstawione zapatrywanie było już wielokrotnie potwierdzane w szeregu judykatach i nie budzi kontrowersji (zob. m. in. wyroki SN: z 6 kwietnia 2011 r., V KK 15/11, OSNKW 2011, z. 8, poz. 72; z 7 marca 2012 r., III KK 265/11; z 25 czerwca 2013 r., V KK 93/13; z 18 września 2013 r., V KK 187/13).

O ile nie budziła kontrowersji w orzecznictwie konieczność uchylenia dotkniętych wskazaną wadliwością orzeczeń, o tyle sporna była postać tzw. orzeczenia następczego. W części orzeczeń wyrażono pogląd, że w wypadku negatywnego rozpoznania wniosku o pociągnięcie do odpowiedzialności podmiotu zbiorowego winno dojść do oddalenia tego wniosku i że w związku z tym – z uwagi na treść art. 537 § 2 k.p.k. – nie wolno w postępowaniu kasacyjnym wydawać takiego orzeczenia reformatoryjnego, tylko należy po uchyleniu kwestionowanego wyroku, przypisującego odpowiedzialność podmiotowi zbiorowemu, przekazać sprawę sądowi właściwemu do ponownego rozpoznania (zob. m. in. wyroki SN: z 25 czerwca 2013 r., V KK 93/13; z 18 września 2013 r., V KK 187/13). W innych judykatach prezentowano potrzebę wydania w takiej sytuacji orzeczenia uniewinniającego podmiot zbiorowy (zob. wyroki SN: z 4 lipca 2013 r., V KK 149/13, OSNKW 2013, z. 10, poz. 90; z 5 grudnia 2013 r., V KK 335/15).

Rozpoznający niniejszą sprawę skład Sądu Najwyższego opowiedział się za koncepcją dopuszczającą wydanie wyroków uniewinniających w stosunku do

podmiotów zbiorowych, odwołując się do wszechstronnej i wyczerpującej argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z 4 lipca 2013 r. Warto jedynie podkreślić, że taki pogląd daje podmiotowi zbiorowemu, a w gruncie rzeczy osobom fizycznym w nim zatrudnionym, taką samą satysfakcję, jaką niesie dla oskarżonego wyrok uniewinniający. Wprawdzie na gruncie komentowanej ustawy nie chodzi o popełnienie czynu zabronionego, lecz o dopuszczenie do jego popełnienia w następstwie niedołożenia należytej staranności w wyborze lub nadzorze nad podległą temu podmiotowi osobą fizyczną, która dopuściła się takiego czynu, niemniej jest to zachowanie przybierające formę zaniechania, znaną prawu karnemu materialnemu.

W konsekwencji Sąd Najwyższy, stwierdzając, że przypisanie *in concreto* odpowiedzialności podmiotowi zbiorowemu było oczywiście niesłuszne, uchylił zaskarżony wyrok i – stosownie do art. 537 § 2 k.p.k. w zw. z art. 22 u.o.p.z. – wydał orzeczenie uniewinniające. Wypada tu odnotować, że przytoczonemu rozstrzygnięciu nie stała na przeszkodzie treści art. 535 § 5 k.p.k., jako że użyty w tym przepisie zwrot „w całości” oznacza uwzględnienie wszystkich podniesionych w kasacji zarzutów, a nie sformułowanego w niej wniosku.

O kosztach procesu orzeczono po myśli art. 632 pkt 2 k.p.k.

kc